

УДК 303.425.6:351.74-051“2017”

А.А. Бова,

кандидат соціологічних наук, старший науковий співробітник,
начальник відділу ДНДІ МВС України,
м. Київ, Україна,
ORCID ID 0000-0003-1588-0250

ЗАДОВОЛЕНІСТЬ СЛУЖБОЮ В ОЦІНКАХ ПРАЦІВНИКІВ ПРАКТИЧНИХ ПІДРОЗДІЛІВ ПОЛІЦІЇ (ЗА МАТЕРІАЛАМИ ОНЛАЙН-ОПИТУВАННЯ 2017 РОКУ)¹

У статті розглядаються кількісні оцінки задоволеності працівників практичних підрозділів Національної поліції України різними аспектами своєї служби. Визначена ієрархія часткових показників задоволеності та їхній парний кореляційний зв'язок із загальним рівнем задоволеності службою. За допомогою факторного аналізу за методом головних компонент отримані інтегральні індекси задоволеності поліцейських службою. Емпіричною базою дослідження слугували результати інтранет-опитування, яке проведене за участі ДНДІ МВС України в 2017 році (n = 21465).

Ключові слова: поліція, онлайн-опитування, індекси задоволеності службою, Україна.

В статье рассматриваются количественные оценки удовлетворенности сотрудников практических подразделений Национальной полиции Украины различными аспектами своей службы. Определена иерархия частных показателей удовлетворенности и их парная корреляционная связь с общим уровнем удовлетворенности службой. С помощью факторного анализа по методу главных компонент получены интегральные индексы удовлетворенности полицейских службой. Эмпирической базой исследования послужили результаты интранет-опроса, проведенного при участии ГНИИ МВД Украины в 2017 году (n = 21465).

Ключевые слова: полиция, онлайн-опросы, индексы удовлетворенности службой, Украина.

Багатовимірний статистичний аналіз, представлений у цій роботі, ґрунтується на даних вивчення громадської думки працівників практичних підрозділів поліції (n = 21465), яке було проведене у 2017 р., через єдину цифрову відомчу телекомунікаційну мережу МВС. Нашою метою було, з одного боку, з'ясувати емпіричну структуру задоволеності службою персоналу поліції за допомогою експлораторного факторного аналізу, а з другого боку, – виявити вплив латентних факторів на загальний рівень задоволеності службою шляхом проведення множинного лінійного регресійного аналізу [1].

Відповіді опитаних працівників практичних підрозділів поліції стосовно різних складових службової діяльності пов'язані між собою. Значення критерію сферичності Бартлета, що перевіряє нульову гіпотезу про рівність кореляцій усіх змінних в генеральній сукупності нулю, є статистично значущим ($\chi^2(253) = 279941,73, p < 0,001$). Значення показника адекватності вибірки Кайзера – Майєра – Олкіна (КМО), який являє відношення суми квадратів кореляцій

¹ Закінчення. Початок у попередньому номері.

до підсумку суми квадратів кореляції та суми квадратів часткових кореляцій між змінними, становить 0,94. З метою зменшення розмірності даних 23 вихідні змінні (середньозважені оцінки) включено до факторного аналізу за методом головних компонент з varimax-обертанням та нормалізацією за Кайзером.

У таблиці 1 представлено матрицю факторних навантажень (відбиралися фактори, власне значення яких перевищує одиницю) – коефіцієнти кореляції Пірсона окремих індексів задоволеності з оціненими факторами, величини спільностей після вилучення факторів – частки дисперсій певних змінних, що пояснюються факторами, частку варіації, що припадає на відповідний фактор. Загалом чотири латентні фактори, які відбивають інтенсивність прояву задоволеності тими чи іншими складовими службової діяльності, описують 62,6 % загальної варіації вихідних змінних.

Індекс задоволеності організацією роботи та взаємовідносинами в колективі (F_1) ґрунтується на змінних, які відбивають соціально-психологічні аспекти формальної та неформальної взаємодії між працівниками (колегами по роботі, керівництвом), завантаженість роботою, ступінь можливої реалізації потреб працівників у саморозвитку, визнанні та матеріальному благополуччі.

Індекс задоволеності матеріальним і технічним забезпеченням службової діяльності (F_2) включає забезпеченість одностроєм нового зразка та засобами зв'язку, автотранспортом, витратними матеріалами, що необхідні працівникові поліції в сучасних умовах.

Індекс задоволеності забезпеченням службово-бойової діяльності (F_3) включає змінні, що характеризують специфіку поліції як органу виконавчої влади, діяльність якого спрямована на забезпечення охорони прав й свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки та порядку, “силовий” компонент роботи поліції, а саме забезпечення підрозділів ресурсами для виконання спеціальних завдань та створення належних умов для тренувань.

Індекс задоволеності робочим місцем (F_4) характеризує задоволеність інформаційним забезпеченням, офісною технікою, станом робочого місця.

Таблиця 1

Матриця факторних навантажень показників задоволеності службою працівників практичних підрозділів поліції (n = 21465) після обертання varimax з нормалізацією за Кайзером

Індекси, що фіксують задоволеність: ¹	Фактори ²				Спільності
	F_1	F_2	F_3	F_4	
Організацією управління в підрозділі	0,73				0,59
Взаємовідносинами з без посереднім керівництвом	0,71				0,61
Можливостями професійного вдосконалення	0,69				0,61
Можливостями кар'єрного зростання	0,69				0,60
Психологічним кліматом, відносинами між колегами підрозділу	0,63		0,41		0,57
Станом взаємодії підрозділу з іншими підрозділами поліції	0,62			0,32	0,53
Рівнем навантаження	0,60	0,49			0,62
Забезпеченістю одностроєм нового зразка відповідно до сезону		0,75			0,65
Якістю матеріалів однострою		0,70			0,61
Забезпеченістю канцелярським приладдям (папір, картридж)		0,67		0,37	0,66

Індекси, що фіксують задоволеність: ¹	Фактори ²				Спільності
	F_1	F_2	F_3	F_4	
Забезпеченістю службовим авто транспортом		0,61	0,57		0,70
Забезпеченістю паливно-мастильними матеріалами		0,61	0,59		0,72
Забезпеченістю засобами зв'язку		0,59	0,39	0,31	0,63
Режимом праці та відпочинку	0,55	0,56			0,64
Забезпеченістю вогнепальною зброєю і боєприпасами			0,76		0,69
Забезпеченістю спеціальними засобами			0,73		0,67
Базою та обладнанням для занять з вогневої підготовки			0,71		0,64
Умовами (місце, час, періодичність) для проведення фізичної підготовки	0,35		0,57		0,53
Доступом до мережі Інтернет				0,75	0,69
Доступом до баз даних, внутрішньої мережі				0,69	0,66
Забезпеченістю комп'ютером, іншою офісною технікою		0,48		0,61	0,68
Станом робочого місця, приміщення для роботи (забезпеченість меблями)		0,41		0,55	0,60
Розміром грошового забезпечення	0,45			0,49	0,52
<i>Відсоток варіації, що обумовлений фактором</i>	<i>18,5</i>	<i>17,1</i>	<i>15,1</i>	<i>11,9</i>	

¹ Табличне запитання мало загальне формулювання “Наскільки Ви задоволені такими складовими Вашої службової діяльності”. Альтернативам відповідних підзапитань було присвоєно такі бали: “цілком задоволений(а)” – 5 балів, “швидше задоволений(а)” – 4 бали, “швидше не задоволений(а)” – 2 бали, “зовсім не задоволений(а)” – 1 бал, “важко відповісти/відмовляюсь відповісти” – 3 бали.

² Факторні навантаження, які менше, ніж 0,3, не показані.

Слід звернути увагу, що показники задоволеності працівників практичних підрозділів поліції рівнем навантаження і режимом праці та відпочинку пов'язані з першим й другим факторами. Витрати робочого часу на виконання певних видів службової діяльності залежать, з одного боку, від організації колективної праці, а з другого, – від складності завдання, яке необхідно вирішити в процесі службово-бойової діяльності.

Показники задоволеності забезпеченістю службовим автотранспортом та паливно-мастильними матеріалами мають майже рівні навантаження за другим й третім фактором: ці ресурси необхідні для виконання різноманітних завдань, що пов'язані зі службовою діяльністю, у тому числі з її службово-бойовою компонентою.

Окремий індекс задоволеності розміром грошового забезпечення має майже однакову кореляцію і з першим, і з четвертим фактором, а отже, подвійну інтерпретацію: одержувана матеріальна винагорода важлива не сама по собі, а у поєднанні з іншими умовами праці та психологічним кліматом у службовому колективі. Рівень одержуваної зарплати залежить від можливостей кар'єрного просування, професійного вдосконалення працівників, відносин з керівництвом та професійної командної роботи загалом. Своєю чергою можна припустити, що працівники, які виконують управлінські функції або переважно працюють з різноманітними документами, як правило, краще забезпечені офісною технікою, витратними матеріалами та більше задоволені розміром одержуваної зарплати.

Попри те, що деякі факторні навантаження перетинаються, експлораторний факторний аналіз виявив найбільш значущі виміри, що відбивають суб'єктивне

сприйняття правоохоронцями основних умов своєї праці. Результати багатовимірного статистичного аналізу можуть слугувати основою для побудови інших вимірjувальних моделей задоволеності роботою.

Для з'ясування спільного впливу факторів, що становлять певні інтегральні індекси, на рівень задоволеності службою в цілому застосовано множинний лінійний регресійний аналіз за методом найменших квадратів. У таблиці 2 представлено основні параметри моделі, статистичну значущість оцінок за *t*-критерієм, 95% довірчий інтервал для коефіцієнтів регресії, значення парних коефіцієнтів кореляції предикторів з незалежною змінною. Скоректований коефіцієнт детермінації моделі, $R^2 = 0,44$.

Таблиця 2

Параметри регресійної моделі, що пояснює залежність загального рівня задоволеності службою працівників практичних підрозділів поліції від інтегральних індексів задоволеності (n = 21465)¹

	B	β	t	p	95% довірчий інтервал для B		r
					нижня границя	верхня границя	
					Константа	3,58	
Індекс задоволеності організацією роботи та взаємовідносинами в колективі (F ₁)	0,66	0,56	109,15	<0,001	0,65	0,67	0,56
Індекс задоволеності матеріальним і технічним забезпеченням службової діяльності (F ₂)	0,28	0,24	46,42	<0,001	0,27	0,29	0,24
Індекс задоволеності забезпеченням службово-бойової діяльності (F ₃)	0,20	0,17	33,78	<0,001	0,19	0,22	0,17
Індекс задоволеності робочим місцем (F ₄)	0,23	0,19	37,78	<0,001	0,22	0,24	0,19

¹ Примітка. Залежною змінною виступав індекс задоволеності службою в цілому, розрахований як середньозважена оцінка відповідей респондентів на запитання “Якою мірою Ви задоволені своєю службою в цілому?”, де альтернативам було присвоєно такі бали: “цілком задоволений(а)” – 5 балів, “швидше задоволений(а)” – 4 бали, “швидше не задоволений(а)” – 2 бали, “зовсім не задоволений(а)” – 1 бал, “важко відповісти/відмовляюсь відповідати” – 3 бали.

Константа та чотири коефіцієнти регресійного рівняння є статистично значущі. Виходячи з отриманих значень стандартизованих коефіцієнтів регресії, найбільшою мірою на загальний рівень задоволеності впливає значення інтегрального індексу, що відбиває специфіку формальних та неформальних службових відносин й задоволеність розміром грошовим забезпеченням. Менший вплив на загальний рівень задоволеності службою має задоволеність матеріальним і технічним забезпеченням службової діяльності, сприйняття комфорту робочого місця та задоволеність забезпеченням службово-бойової діяльності.

Показники задоволеності службою поєднують в собі як об'єктивні параметри службової діяльності, так і їхнє суб'єктивне сприйняття, що може також обумовлюватися певними діяльнісними й соціально-демографічними чинниками.

Зробимо такі висновки.

Для ефективного виконання службових обов'язків працівникам поліції необхідно мати доступ до всього комплексу специфічних ресурсів (зброї та спецзасобів, автотранспорту, сучасних засобів зв'язку та документування, відеофіксації місця події, бази для тренувань, якісного однострою), обладнане за сучасними стандартами робоче місце тощо, одержувати адекватне сучасним реаліям соціальне забезпечення, мати необхідний час для поновлення сил після навантажень тощо. Злагожденій співпраці сприяють і доброзичливі міжособистісні відносини, позитивна психологічна атмосфера в колективі, врахування керівництвом інтересів підлеглих.

Отримана за допомогою експлораторного факторного аналізу емпірична типологія задоволеності включає чотири виміри, що комплексно характеризують основні аспекти професійної діяльності працівників практичних підрозділів поліції. Результати множинного регресійного аналізу свідчать, що на перший план у задоволеності особовим складом своєю службою виходять організаційні та психологічні чинники, пов'язані, насамперед, з взаємовідносинами в колективі та стилем керівництва, а також із задоволенням потреб особи у самовдосконаленні й визнанні та матеріальних потреб.

Методичний інструментарій, що застосовувався у відомчому соціологічному опитуванні, дає змогу побудувати різноманітні індекси, а також єдиний інтегральний індекс, який включатиме складові задоволеності службою, що може становити інтерес при подальшому вивченні відмінностей в поглядах працівників різних підрозділів поліції.

Проведення на регулярній основі вивчення мотивів, змісту та умов роботи працівників, часових витрат на виконання певних видів службової діяльності й надання послуг (метод бюджету часу), соціального напруження у службових відносинах сприятиме поінформованості керівництва міністерства щодо нагальних потреб та запитів особового складу підрозділів органів системи МВС, розробці комплексу організаційних заходів, спрямованих на розвиток кадрового потенціалу, управління ефективністю персоналом, формування здорового соціально-психологічного клімату у службових колективах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Clark-Carter D.* Quantitative Psychological Research: The Complete Student's Companion. 4th Edition. Routledge, Taylor & Francis Group. 2018. 718 p.

REFERENCES

1. *Clark-Carter, D.* (2018) Quantitative Psychological Research: the Complete Student's Companion. 4th Edition. Routledge, Taylor & Francis Group. 718 p. [in English].

UDC 303.425.6:351.74-051"2017"

A.A. Bova,

Candidate of Sociology Sciences, Senior Research Associate, Head of Department,
State Research Institute MIA Ukraine, Kyiv, Ukraine,
ORCID ID 0000-0003-1588-0250

EMPLOYEE SATISFACTION IN THE PRACTICAL POLICE SERVICE (BASED ON MATERIALS OF ONLINE SURVEY 2017)

Paper presents methodological instruments and the main results of the intranet survey regarding employee satisfaction of the employees of practical police service,

which was conducted with the participation of the State Research Institute MIA of Ukraine in 2017 in all regions of the country. The analysis was based on a cleaned massive, which included the answers of 21,465 respondents.

The module of the questionnaire included overall 24 questions on satisfaction. The hierarchy of satisfaction indicators and their pair correlation with the general level of satisfaction with the service have been determined.

Based on the calculation of weighted average, it was found that the policemen most satisfied with the provision of firearms and ammunition; psychological climate, relations between colleagues in the unit; direct management relationships; overall satisfaction and with opportunities for professional development, and the least – with the availability of communication equipment; availability computer, other office equipment; availability of stationery (paper, cartridge); quality of uniform materials; availability uniform new sample in accordance with the season.

The principal component factor analysis was used to calculate the values of integral indices of police employee satisfaction. Using the regression analysis, we revealed the effects of indices that characterize different aspects of employee satisfaction on the overall level of police officers satisfaction.

Factual judgments of the respondents are given regarding the frequency, the provision of uniform for the season, expenses of own funds for the maintenance of official activities and self-assessment of professional preparedness to save their own life and health during the performance of their functional duties.

Keywords: police, online survey, employee satisfaction indexes, Ukraine.

Отримано 06.11.2018